

KORKEAKOULUJEN UUDET ERIKOISTUMISKOULUTUKSET

Lain keskeiset tavoitteet

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen erikoistumiskoulutusta koskevat säädösmuutokset ovat tulleet voimaan 1.1.2015. Erikoistumiskoulutus on uusi koulutusmuoto tutkintokoulutuksen ja täydennyskoulutuksen rinnalla. Erikoistumiskoulutukset ovat osa koulutusjärjestelmää ja yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tehtävää.

Yliopistolaki (7 a §), Ammattikorkeakoululaki (11 a §)

Yliopistojen/ammattikorkeakoulujen erikoistumiskoulutukset ovat korkeakoulututkinnon jälkeen suoritettaviksi tarkoitettuja, jo työelämässä toimineille suunnattuja ammatillista kehittymistä ja erikoistumista edistäviä koulutuksia, joiden tavoitteena on tuottaa osaamista sellaisilla asiantuntijuuden aloilla, joilla ei ole markkinaehtoisesti toteutettua koulutustarjontaa.

Uudistuksen tavoitteena on parantaa työelämässä toimivien asiantuntijoiden ja asiantuntijoiksi tähtäävien osaamista korkeakoulujen tutkimus- ja kehittämisosaamiselle ja painoaloille perustuvalla koulutuksella. Erikoistumiskoulutukset tuovat koulutusjärjestelmään tarkoituksenmukaisen vaihtoehdon tutkinnon jälkeiseen osaamisen täydentämiseen. Erikoistumiskoulutus mahdollistaa tutkintojen kokonaisuuden ja tutkintojen sisällön kehittämisen siten, että työelämässä tarvittava erikoistuminen voidaan toteuttaa tähän tarkoitukseen sopivalla koulutusmallilla. Erikoistumiskoulutukset turvaavat osaltaan korkeaa osaamista edellyttävien, Suomen hyvinvoinnin kannalta tärkeiden alojen kehittämisen ja uudistumisen.

Uudistuksen tuloksena yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen erikoistavaa koulutusta koskevat säännökset on yhtenäistetty ja koulutuksille on luotu nykyistä selkeämmät säädöksiin perustuvat tavoitteet. Lain tavoitteena on, että korkeakoulujen keskinäinen yhteistyö ja autonomia erikoistumiskoulutuksista päättämässä vahvistuu. Uudistus luo edellytykset erikoistumiskoulutusten tarjonnan laajentamiseen ja joustavampaan tarjoamiseen. Erikoistavan koulutuksen sisältö ja asema suhteessa markkinoilla toteutettavaan liiketaloudellisena toimintana järjestettävään täydennyskoulutukseen selkiytyy. Erikoistumiskoulutuksena ei järjestetä koulutusta, jota yliopisto tai ammattikorkeakoulu järjestää liiketoimintana.

Erikoistumiskoulutuksen valtioneuvoston asetuksella säädetty vähimmäislaajuus on 30 opintopistettä. Korkeakoulut ottavat opiskelijat erikoistumiskoulutukseen. Opiskelija asema ammattikorkeakouluissa ja yliopistolaissa vastaa pääsääntöisesti tutkintoon johtavassa koulutuksessa olevien opiskelijoiden asemaa, jolloin opiskelijaksi ottaminen, valintaperusteista päättäminen ja yhdenmukaiset valintaperusteet, opintosuoritusten arviointi, hyväksiluku ja korvaaminen, oikaisun ja muutoksen hakeminen ja kurinpito, opiskelijaksi ilmoittautuminen ja paikan vastaanottaminen koskevat myös erikoistumiskoulutusta.

Korkeakoulut voivat järjestää erikoistumiskoulutusta maksutta tai periä maksuja valtioneuvoston asetuksella säädetyn enimmäismäärän puitteissa. Enimmäismaksu on 120 euroa opinto-oikeuteen kuuluvaa opintopistettä kohden. Erikoistumiskoulutus huomioidaan korkeakoulujen rahoituksen määräytymisen perusteena (yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusmalleissa) 2017 alkavasta sopimuskaudesta alkaen ja korkeakoulujen perusrahoitusta lisätään yhteensä 4 miljoonaa euroa. Laskennallisesti lisärahoitus ja opiskelijamaksut mahdollistavat erikoistumiskoulutuksen tarjonnan vuosittain 1000-2000 opiskelijalle. Opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa vuodesta 2015 alkaen erikoistumiskoulutuksen toteuttamista erillisin valtionavustuksin siirtymäajan.

Siirtymäsäännösten mukaan yliopistot voivat toteuttaa säädettyjä erikoistumiskoulutuksia 31 päivään joulukuuta 2016 asti tai kunnes ennen mainittua ajankohtaa aloittaneet sitä suorittavat opiskelijat saavat

nämä opintonsa suoritetuksi ja ammattikorkeakoulut voivat toteuttaa lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisia ammatillisia erikoistumisopintoja 31 päivään joulukuuta 2016 asti tai siihen asti kunnes ennen mainittua ajankohtaa aloittaneet erikoistumisopintoja suorittavat opiskelijat ovat saaneet nämä opintonsa suoritetuksi.

Sopimussyhteistyö

Lait ja asetukset luovat perustan, jonka mukaisesti erikoistumiskoulutuksista päätetään. Alan koulutusvastuulliset yliopistot tai ammattikorkeakoulut yhdessä päättävät, tehden valmistelussa yhteistyötä työelämän kanssa, mikä on erikoistumiskoulutusta. Erikoistumiskoulutuksena voidaan järjestää vain koulutus, jonka perusteista on sovittu yliopistojen keskinäisessä yhteistyössä. Sopimusmenettelyn aikana on tehtävä yhteistyötä työ- ja elinkeinoelämän edustajien kanssa. Erikoistumiskoulutuksesta sopimisesta, sopimuksen sisällöstä ja koulutuksen järjestämisestä annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Mistä on sovittava (asetuksella säädetty sovittavien asioiden vähimmäismäärä)

- erikoistumiskoulutuksen nimi
- laajuus
- tavoitteet
- kohderyhmä
- opiskelijan asiantuntemuksen osoittaminen

Mistä muusta voidaan esimerkiksi sopia, esimerkiksi

- koulutuksen rakenne (modulaarisuus, hyödynnetäänkö joitain tutkinnon osia, suhde liseniaatintutkintoihin)
- työssä oppimiseen liittyvät vaatimukset
- hyväksilukemisen periaatteet
- koulutuksen suorittamisen tavoiteaika
- perittävät maksut

Korkeakouluilla voi olla lisäksi muita erikoistumiskoulutukseen liittyviä sopimuksia, kuten koulutuksen toteuttamiseen tai kehittämiseen liittyviä yhteistyösopimuksia. Erikoistumiskoulutusta koskeva sopimus ei velvoita erikoistumiskoulutuksen järjestämiseen.

Sopimuksia edeltävä valmistelu

Tarkoituksena on, että erikoistumiskoulutus vastaa työelämän ja korkeakoulujen yhdessä määrittämiin osaamistarpeisiin. Se edellyttää laajan, objektiivisen ja monipuolisen näkemyksen hankkimista. Työelämän osallistuminen dokumentoidaan sopimukseen siten, että sopimuksesta käyvät ilmi työelämää sopimusmenettelyssä edustaneet tahot ja tapa, jolla on osallistuttu sopimusmenettelyn aikaiseen yhteistyöhön.

Korkeakoulut asemoivat sopimussyhteistyössä erikoistumiskoulutuksen suhteessa tutkintoon johtavaan koulutukseen, avoimeen korkeakouluopetukseen, tutkimukseen ja liiketaloudellisena toimintana järjestettyyn täydennyskoulutukseen. Erikoistumiskoulutuksella vastataan osaamistarpeeseen, joka perustuu korkeakouluissa tehtävään tutkimukseen ja jota ei täytetä liiketaloudellisena toimintana järjestetyllä täydennyskoulutuksella. Sopimussyhteistyössä arvioidaan myös yhteiskunnallisia osaamistarpeita.

”Rajanvedossa valiokunta korostaa erityisesti korkeakouluissa tehtävän tutkimuksen sisällöllistä merkitystä korkeakoulujen erikoistumiskoulutukselle” (SiVM 13/2014 vp)

Muiden toimijoiden rooleista

Opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa erikoistumiskoulutusten toteuttamista osana korkeakoulujen ohjausta. Ministeriöt voivat osaltaan tuottaa tietoa oman hallinnonalansa osaamistarpeista ja tarvittaessa omien päätöstensä mukaisesti myös suuntaavat rahoitusta oman hallinnonalansa erikoistumiskoulutuksiin. Opetushallitus ylläpitää julkista luetteloja erikoistumiskoulutuksista. Opetushallitus ei arvioi sopimusten lainmukaisuutta.

Unifi ja Arene seuraavat ja tukevat erikoistumiskoulutuksen uudistusta ja korkeakoulujen yhteistyötä. Unifi ja Arene tuottavat tilaisuuksia korkeakoulujen johdolle yhteiseen koordinaatioon ja tukevat korkeakouluja myös koulutus- ja toimialakohtaisessa valmistelutyössä.

Tilastokeskus vastaa erikoistumiskoulutuksen opiskelijoiden ja suoritettujen koulutusten tiedonkeruusta. Muut tiedot, kuten erikoistumiskoulutuksen opintopistetiedot ja koulutusalatiedot, tuotetaan Virta-järjestelmästä.

Rahoitus

Erytisavustus erikoistumiskoulutuksen kehittämiseen (sopimuksia edeltävä valmistelu, 4 miljoonaa euroa)
Hakuajat päättyvät 30.4.2015 ja 30.10.2015

Erytisavustus erikoistumiskoulutuksen toteuttamiseen (4 miljoonaa euroa + 1,9 miljoonaa euroa opetustoimen henkilöstölle suunnattuun erikoistumiskoulutukseen)
Hakuajat päättyvät 31.3 ja 30.10.2015

<http://www.minedu.fi/OPM/Avustukset/Koulutus>

Keskeiset säädökset ja valmisteluasiakirjat

Laki yliopistolain muuttamisesta 1172/2014
Laki ammattikorkeakoululain muuttamisesta 1173/2014

HE 241/2014 vp, <http://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiat/HE+241/2014>

Valtioneuvoston asetus yliopistojen tutkinnoista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta, 1439/2014

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta, 1438/2014

Valtioneuvoston asetus korkeakoulututkintojen järjestelmästä annetun asetuksen eräiden säännösten kumoamisesta 1437/2014

Valtioneuvoston asetus yliopistojen toiminnassa perittävistä maksuista annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n muuttamisesta 1436/2014

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakoulujen toiminnasta perittävistä maksuista 1440/2014